

# NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: <b>Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.</b>	Szerkesztőség és kiadóhivatal: <b>BUDAPEST</b>
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt   Fél évre . . 2 frt	Főmunkatárs: <b>Zelliger Vilmos.</b>	VI., Érsek-utca 2. szám.

TARTALOM: A kath. tanítók országos nagy-gyűlésének szükségessége. (Vége.) Bertalan Vincze. — Népiskolai tanítási rendszerünk egy hibája. (Vége.) Váczy István. — T a r c z a: Amos Comenius (1592—1892.) Dr. Gyürky Ödön. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Hirdetések.

## A kath. tanítók országos nagygyűlésének szükségessége.

(Folytatás és vége.)

A nagygyűlés mikénti megtartására nézve pedig bátorkodom a következő indítványt, illetve határozati javaslatot az orsz. bizottsághoz benyújtani:

1. A kath. tanítók országos nagygyűlése minden két évben a következő sorrendben tartassék meg: Budapest, Esztergom, Kalocsa, Eger metropolisokban; minthogy pedig az országos értekezlet jellegét felvett múlt évi nagy-gyűlés Budapesten volt, a sorrend szerint az idén a nagygyűlés Esztergom városában tartandó meg.

2. A nagygyűlés képviselői alapon tartassék meg, de hogy országos jellege jobban kidomborodhassék, szükségesnek és hasznosnak tartom, ha az érseki kerületek mindazon tanítói is hivatalos színezettel vesznek részt, kik ama érseki területen vannak alkalmazásban, melynek székvárosában a nagygyűlés megtartatni határozatott.

3. A hercegprimás Ó főméltóságához szerkesztendő memorandum kérelmeinek egyik sarkalatos pontját képezze a kath. tanítók központi irodájának felállítására vonatkozó kérelmünknek helyben hagyása azon utó óhajjal, miszerint az addig is Esztergom városában találja biztos otthonát.

4. A legközelebbi bizottság gyűlésén ideiglenesen állittassék fel az Budapesten, s a válasz megérkeztéig készítse elő a hatásköréhez tartozó munkálatainak tervezetét.

Indokaim: A nagygyűlésnek kétévenkinti megtartását a munka halmaza és annak alapos bevégzése követeli; mert tekintetbe kell vennünk, hogy egyleteink legfeljebb kétszer, de nagyobb számban csak egyszer tartják kerületi gyűléseiket s e gyűlésekben is a munka eredményei elsőben is egyházmegyei tanygyűlések elé lesznek terjesztve. Mi természetesebb tehát, mint hogy a központból kibocsátott munka-anyag feldolgozása, megbírálása kell hogy legalább is két évet vegyen igénybe, és finanszialis tekintetben is a költségeket viselő egy-

letek könnyebben viselhetik azokat, ha a nagygyűlés kétévenkint tartatik meg.

Az egyes városok sorrendjét pedig azért vettem fel az első pontba, hogy a magyar kath. tanítói kar összeségének alkalom nyujtassék az egyetemes nagygyűlésen leendő megjelenésre. Ezen sorrendben kimagaslónak tartom Esztergomot, mint ahol az ország főpapja székel, s boldognak tarthatjuk magunkat, ha kegyes színe előtt Metropolisában tarthatjuk első egyetemes nagygyűlésünket.

A 2-ik pontra nézve indokaim ugyanazok, melyeket Eger és Kalocsa tanfériai vallanak magukénak, ámde oly kibővítéssel, hogy Magyarország összes tanítóinak alkalom adassék az egyetemes nagygyűlésen megjelenhetni. Kívánatos tehát, miszerint azon érseki kerület tanítói, melyben a gyűlés tartatik, egy vagy két forint tagsági díj kötelezettsége mellett abban hivatalosan részt vegyenek; a midőn is az egyes osztályokban kisorsolva bírnak szavazati joggal, de a döntő nagygyűlésen nem.

Ezzel kettős czélt érünk el és pedig először azt, hogy az országos jelleg teljes fenségében domborodik ki s lehetővé tétetik minden 8-ik évben az összes kath. tanítók egyetemes részvétele; másodsor tanítóinkra serkentőleg fog hatni a nagygyűlésben való részvétel a további munkásságra.

A 3. és 4-ik pontra vonatkozólag pedig indokaim sokkal ismeretesebbek az országos bizottság előtt, hogysen azokat újból felsorolni szükségesnek tartanám. . . .

A múlt évben a főváros gót-ives egyetemi temploma volt tanuja a kised tábor buzgó szívből fakadó imájának: adja a mindeneget végzetlen bölcseséggel kormányzó Úristen, hogy ez évben az ezeréves magyar multtal dicsővedett első királyunkat koronázó város hatalmas szikla ormán épült fenségesen szép bazilika kupolája alatt hangsonjon fel a magyar kath. tanítói kar összeségének malasztot esdő éneke: Veni sancte Spiritus! — S a mennyei föld teremtő Istenét dicsőítő hatalmas akkordokban hangzó záró ima: Te Deum laudamus! — Rajta tehát egyesült erővel!

*Bertalan Vincze.*

## Népiskolai tanítási rendszerünk egy hibája.

(Folytatás és vége.)

4. A gyermekek rendetlen iskolalátogatásában. A népiskolai törvények értelmében a rendes tanítás tiz hónapig, szept. 1. — június hó 30-ig tart, mely időszak kitesz 303 napot. De ha tekintjük a közben adandó szünidőket, nevezetesen a husvétit, karácsonyi, pünkösdit (2 nap), az egyéb ünnepnapit s hetenként egy napi rekreációt, valóságban a tanidő 195 napot tesz. Figyelembe véve, hogy szept. 1-én csak papíron, tényleg talán (!) 4—5-én kezdődik, és június 27—28-án végződik a tanítás; továbbá tekintetbe véve, hogy 195 napi tanidőben a husvétit szünidőre csak 8, a karácsonyra: decz. 24. — jan. 1-ig van felvéve, holott az előbbi rendesen Virágvasárnapjától az ünnep harmadik napjaig, utóbbi decz. 24. — jan. 3-ig szokott megtartatni; figyelembe véve a keresztjáró napokon, s Márk napján szokásos körmenetekre használt fél napi mulasztásokat: a szorgalmi idő legjobb körülmények között 180 napra rúg. Ide még ninesenek beszámítva az egyes ünnepélyesség vagy rendkívüli események alkalmával, teszem május 1-én, a farsang három napján, szüret s országos vásárkori szünidők, miknek — egybevéve — számát bátran tehetjük 5-re; azután a majdnem minden évben előforduló járványos betegségek, himlő, torokgyík és egyebek is felemésztenek, tegyük csak 10 napot s így marad végleg, mondom, a lehető legjobb körülmények között — 165 napi, 5 $\frac{1}{2}$  havi szorgalomidő! Aki nem hiszi, számíton utána.

Ez még nagyon szép volna, meglehetnénk vele

elégedve, ha általánosan így volna. Hanem ha az a volna! Földműves községekben másként áll a dolog. Az intelligens elem beadja a gyermekeit a rendes időben, de a zöm, a földműves nép csak akkor, midőn már a mezei munka, a tehén, a disznólegeltetés véget ért, úgy szept. vége, október közepe felé, s kiveszi, midőn a tavaszi munka kezdetét vette, körülbelül május elején, jobb esetben május derekán, amikor is ily helyeken a záróvizsgák közönségesen tartatnak; tehát itt is le kell számítanunk, majdnem két hónapot, ami 27—28 előadási nap lévén, marad végleg 138 napi, 4 $\frac{1}{2}$  havi munkálkodási időnk!

Es ezen idő alatt ugyanazt kell elvégeznünk, mit a tanterv egész szorgalmi időre szab elő. Ki nem látja az erős összefüggést ez és a túlterhelés között?!

Hogy pedig a rövid időtartamnak nem mi vagyunk okai, egyebeknek mellőzésével talán elégséges lesz kettőre hivatkoznom: először is ama körülményre, hogy épp mi tanítók vagyunk, kik a a kiszabott iskolaidő s a rendes iskolalátogatás megtartását úton-útfélén, lapokban, iskolában, a szülőkkel s másokkal érintkezve, folyton szorgalmazzuk; másodsor, hogy az nem is rajtunk múlik, oka leginkább, mert az előljáróság és feljebb — nem veszi lelkiismeretesen a dolgot.

5. Az iskola, inkább a tanító tehetetlenségében olyan esetekkel szemben, amikre törvény van, de csak a — papíron, pl. a 60 maximum, a szegénysorsu gyermekeknek ruha és tanszerekkel való ellátása, egészséges, alkalmas tanterem, taneszközök és hasonlók tekintetében, avagy a folytonosan hanyag, az állandóan rossz viseletű gyermekekkel szemben.

## TÁRCZA.

### Amos Comenius.

1592—1892.

Háromszázados évfordulóját üljük meg e hó 28-án annak a napnak, hogy a nevelésügy történetének egyik kiváló férfija, a tanítástani elvek nagy reformatora, Amos Comenius, vagy hazája nyelvén Komensky János, született, hogy hosszú, de viszontagságos szerencsétlenségekben, üldöztetésekben, gazdag életében szelleme és kifejtett működése által a legelső nevelők sorába emelkedjék.

Tisztelettel meghajolva az érdemek előtt, melyek örök dicsőséggel övedzik homlokát, s melyeket úgyis mint ember, hosszú életpályáján keresztül úgy is mint paedagogus gyakorlati tevékenységével és irodalmi műveiben szerzett magának, hálával és kegyelettel üljük meg mindnyájan ezt a napot, kik a nevelésügy szolgálatában állva, annak érdekeiért működve, tisztelettel tekintünk a nagy elődök kimagasló alakjai felé. Kegyelettel üljük meg születésének háromszázados évfordulóját mi kath. nevelők és kath. tanítók is, mert Comeniusnak protestans létére is elég érdeme van arra, hogy kivétel nélkül mindnyájunk tiszteletének tárgya

legyen. Élete egyike a legváltozatosabb, legviszontagságosabb életpályáknak, minőket a történelem csak felmutathat. Kora gyermekiségében árvaságra jutva, gyámjaitól magára hagyatva, csak későn, mintegy 16 éves korában kezd felébredni benne a magasabb műveltségre való törekvés, a tudományok iránti élénk vágyakozás. Iskoláit bevégezvén, előbb rektor, majd azután pappá lesz, de békés, nyugalmas otthont sehol sem tud találni. Élete a harmincz éves háború pusztításai, viharai között örökös vándorlás, örökös nyugtalan bolyongás között foly le. Majd Lengyelországban, majd Angliában, majd Svédországban, majd pedig ismét hazánkban találjuk őt, hol csaknem negyedfél éven át a sárospataki kollégium vezetője és tanára volt. Innét ismét Lengyelországba, onnét Amsterdamba vándorolt, hol végre 1671. november 15-én be is fejezte viszontagságos életét.

Ez a változó, ez a szerencsétlen élet azonban, melynek bátor, nyugodt elviselése már egymagában is megérdemli az utókor osztatlan tiszteletét, éppen nem akadályozta Comeniust abban, hogy a változó sors sűrű viharai, hullámozó csapásai között is az irodalommal, a nevelési irodalommal ne foglalkozzék. A kitarító szorgalom, a lankadni nem tudó lelkesedés az emberiség legszentebb ügye, a nevelésügye iránt, kezébe adta neki a tollat, me-

6. A tanítói kar fáradásainak botrányos jutalmazásában. Még ez is befolyással lenne a túlterhelésre?! De mennyire! Az a tanító, akinek a mindennapira alig jut, kénytelen mellékereseti forrásokhoz folyamodni, amik megosztják erejét, s így az iskolába nem engednek egész embert. Lelke, teste fáradt, a nagy munkához nincs meg a szükségelt nyugalma, hiányzik a teljes erő, lehetetlenség az odaadó lelkesülés, a mindenbe életet oltó kedv, midőn talán éheznek, midőn övéinek nem adhatja meg a szükségeseket, holott képzettség s hivatásra alatta állók, pláne még hivatalosok is ilyen gondoktól teljesen mentek. Ezek és egyéb ebből folyó következmények a szablonyszerűség terére vezetik a tanítót, ahol az innen-éddig uralodik, ahol igaz, reá nézve könnyebb, de nehezebb a gyermekekre nézve, akik annak teljes súlyát kénytelenek viselni. Talán találkozunk t. olvasóim között is valaki, aki a tanítónak ilyen sülyedését megbotrányozva veszi soraimból. Eszembe jut az a még nagyon ritka esetben megzáfolt tény, hogy a testi büntetés ellen legdühösebben agitáló kartársaink közül kerülnek ki a vessző leghüségesebb szövetségesei.

7. A kapkodásban idegen minták után, melyek éppenséggel sem alkalmazkodhatván viszonyainkhoz, a próbálgatás keserveit az iskola növendékei szenvedik.

8. Az iskola kötelezettség korai voltában. A tapasztalat megzáfolyhatlanul mutatja, hogy a gyermekeknek csekély %-a van hat éves korában az értelmi érettségnek olyan fokán, mely szellemi és testi nagyobb megerőltetés nélkül engedné elsajátíthatni a sok tudnivalót. Majd, éppen mikor a szellemi erők annyira fejlődtek már az életének

következtében is, hogy a haladhatóság nemcsak könnyebben, de intenzívebben történhetnék, kimarad a tanuló, vagy középiskolába megy, ahova még nem elég erős. Ha kimarad, a gyenge észbe oltottak csakhamar elpárolognak, mert az ismétlő iskola még mindig — mint talán minden tanügyi intézkedésünk — halva született; ha a középiskolába lép, itt csak folytonos panaszra szolgáltat okot és alkalmat.

Még több pontot lehetne előszámlálni a túlterhelés rovására, amik fényesen igazolják az egyes középiskoláról vitatkozóknak tévedését, midőn e sorok elején érintett gyanujoknak adtak nem ugyan nyíltan, csak elburkolva kifejezést. De még arra is hivatkozhatnám, hogy az elemi iskola és középiskola között nincs meg a természetes áthidalás. Ezt maguk a tudós ánkettisták is elismerték akkor, midőn az előkészítő osztályt sürgették. És az a természetes áthidalás megint nem azért nincs meg, mintha az elemi iskola nem nyújtana növendékeinek azt, amire körülményeinél fogva képes, hanem azért, mert a középiskola módszere s amazé között igen nagy a különbség, s mert a középiskola tankönyvei egyrészt, a tantervre másrészt annyira neheznek, hogy a 10 éves gyermek csak nagy megerőltetéssel tehet nekik eleget. Nálunk elemiesen oktatnak, addig a középiskolában előadnak, aki megérti — megérti, aki tudja — tudja, így a gyenge elmarad lassan kedvét veszíti s a vége — bukás. 10 éves gyermekkel a tan módszer még nem lehet egyetemi forma, hanem elemies. Ezt pedig a tanár urak nem szeretik. Hadd pusztuljon, aki nem odavaló, mondják ők. Igaz, de vannak az elpusztultak között gyengék is, akik ha segítők van, megfelelték

lyet forgatni nem szűnt meg soha egész életén keresztül, s egy nagyszámu, örök érvényű munkát hozott így létre, mely hirdetni fogja mindig szellemének erejét, ítéletének mélységét, s lelkesedésének hevét, melylyel a nevelés szent érdekei iránt viseltetik.

Munkái részint az általános paedagogiára, részint a szorosán vett tanítástanra vonatkoznak. Ez utóbbiak a legfontosabbak, és sokban nevezetesebbek az előzőknél. Mert a paedagogiában Comenius kevésbé volt eredeti, mint a didaktikában, és sokkal kevesebb új eszmét, új nézetet emelt érvényre, mint amabban. E részben Comenius is hangsúlyozva a vallás-erköleszi nevelés szükségességét, kitzúvén az emberi élet célját az örök üdvösség elnyerésében, Istenben és Isten által, csak továbbfolytatója volt azon paedagogiai elveknek és nézeteknek, melyeket a keresztény hit, a keresztény vallás hozott létre és terjesztett el széles e világon, melyre tanai elterjedtek. Elegendő filozófiai képességgel pedig nem rendelkezvén, a neveléstan bölcséleti alapjait lerakni ép oly kevésbé kísérlette meg, mert utánna oly sokáig nélkülözünk kellett e téren minden előhaladást.

A didaktikára s a tanítástanra vonatkozó elvei már sokkal pontosabbak, s lehet mondani, hogy nem egy tekintetben korszakot képeznek, korszakot

alkotnak a paedagogia történetében. Tanítástanunk számtalan elve, melyek mai napság mint közönséges dolgok ismeretesek, s neveléstanai kézikönyveinkben mint maguktól értetődő dolgok vannak előadva, legelőször a Comenius munkáiban szólnak meg világosan és határozottan, és soknak közülük Comenius volt legelső hirdetője.

E tekintetben legnevezetesebb életének főmunkája a »Didactica Magna«, mely a nevelés egész elméletét, a tanítás rendszerét s az iskolák paedagogiai szervezését foglalja magában. Ebben a munkában, annak didaktikai részében vannak letéve Comenius tanítástani elvei, azok a szabályok, melyek a könnyű, az alapos és a gyors tanulás módszerét tartalmazzák. Semmi sem mutathatja jobban eme szabályok pontosságát, mintha néhányat ismételni fogok azok közül, világos bizonyosságául azok jelentősége mellett.

Nem szabad igen sok dolgot tanítani — ugymond Comenius — egyszerre, mert ez megzavarja nemcsak a figyelmet, hanem az értelmet is. *Ne terheljük meg az emlékezetet.* Előbbre való a megértés, azután az emlékezés, azután a beszéd vagy írás. Nem szabad haladnunk ugrásban, per saltum. A tanulmány tárgya fokozatokra osztandó be, úgy hogy az előbbi gondosan előkészítse a következőnek útját. *A haladás könnyebbről térjen a nehezebbre.*

volna a követelményeknek, ezekért kár, mert az élet mutatja, hogy az iskolában közepes, de szorgalmas tanulók viszik legtöbbször, kivéven persze a protekciósokat; a lustákért ugyan nem kár, menjenek előbb, hogysen pár osztály elvégzése után csak a proletáriusok számát emeljék.

Amint az orvos, ha a betegséget ismeri, gyógyszer ir az ellen: hasonlóan, ha felemlíttem a túlterhelés okait, következnenek az azok megszüntetésére vonatkozók. Itt a bővebb kiterjeszkedéstől már azért is óvakodom, nehogy ugyanazt ismételjem, hiszen egyes pontok már maguk előtárják gyógyszereiket. Azért csak a következőket jegyzem meg:

1. Tegyenek különbséget a tantervek és tankönyvek a különféle iskolák között (városi, falusi, tanyai, magyar tannyelvű, idegen ajku, de magyar tannyelvű vagy idegen ajku s ilyen tannyelvű) s csak a lényegre, a szükségesre szoritkozzanak. Az állami, avagy minden olyan iskolák mellé, ahol idegen ajkuak magyar nyelven nyerne minden tárgyból oktatást s így is kell felelniök minden tárgyból, állítsanak párhuzamos első osztályt, s az egyik előkészítő osztály legyen, vagy legalább az ilyen helyeken szerezzenek érvényt a kisdidővásról szóló törvénynek, ami az előkészítő osztályt már helyettesitené és a gyermekkel a magyar nyelvet annyira elsajátíttatná, hogy azt ha tanítási nyelvül használják, megértse.

2. A tanterv s az iskolakönyvek megbirálása újabbban a közoktatásügyi bizottságra van ruházva, amely bizottság kebelében igazi szakemberrel alig találkozunk. Mert én a tanfelügyelőket, az egyetemi és gymnasiumi tanárokat, az olyan polgári iskolai, képezdei tanárokat, akik elemi iskolában

sohsem működtek, az elemi iskola ügyeiben szakembereknek el nem fogadhatom, e helyre főleg falusi képzettebb tanítók kellene. Am vegyenek bírálat alá tudományosság szempontjából akár mindent az ilyenek, de a népiskolát ezéző paedagogiai részt bizzák a népiskola vezetőire, azok itt otthon vannak.

3. Hagyják meg a népiskolát saját rendeltetésének, adjanak a tanítói állásnak annyi függetlenséget, mely őt a külbefolyásoktól annyira óvna meg, hogy ne kellene rettegnie senkinek a tekintetétől, ha nem brilliroz, hanem csak azt és úgy tehessen, amit a tanterv előir s a hogy legjobbnak tartott módszere diktálja. Ne tegyék ki munkáját a laikusok zavaros ítéletének.

4. A rendes iskolalátogatásról szóló intézkedéseknek a felsőbbség szerezen érvényt, mert nem áll, mintha ez lehetetlenség volna. Lehetséges legalább annyira, a mennyire az az állami iskoláknál keresztül vihető. Az igazolatlan mulasztások kevesbitésére sem lenne helytelen, ha az iskola igazgatója, már bármilyen jellegű az az intézet, két példányban vévén át az osztálytanítótól a kimutatást (vagy ahol nincs igazgató, az iskolaelnök), egyiket elismervény mellett átadná a községi előljárásnak, a másikat megtartaná az iskolában, mit is a tanfelügyelő hivatalos látogatása alkalmával lelkiismeretesen megvizsgálna, az ez uton befolyt büntetéspénzeket a községi előljárástól a megtérítés terhe alatt számon kérné. Ekkor már csak iparkodnának a mulasztások törvényes elintézésében eljárni, viszont a mulasztó gyermekek szülei is óvakodnának gyermekeiket otthon tartani.

5. Az állandóan hanyag, nem értem a gyenge tehetségűeket, és állandóan rossz viseletű gyerme-

Mily képtelenség a latin nyelv szabályait latinul vagy idegen ajku embertől tanulni. Tanító és tanuló ugyanazon nyelven beszéljen és minden magyarázat és felvilágosítás a gyermek anyanyelvén történjék. A tanulás ideje ne legyen hosszas. Elégdjünk meg egy dologgal egy időben. Semmi sem tanulandó könyv nélkül, a mit előbb meg nem értettünk. Minden tanulás összefüggő legyen, a következő az előbbin alapuljon. — Ezek és az ehhez hasonló paedagogiai elvek manap kétségkivül nagyon is ismeretesen hangzanak mindnyájunk fülébe. Ha meggondoljuk azonban, hogy csaknem 300 év óta ismétlik azt azóta s csaknem háromszáz év előtt hangozott el legelőször azok egy része, akkor megfogjuk érteni Comenius jelentőségét a nevelés történetében, tanainak fontosságát annak fejlődésére nézve.

Nagyon természetes, hogy e tanoknak csak egy része volt egészen új s a Comenius szellemének produktuma, a legnagyobb része ezeknek is csak továbbfejlése, folytatása volt előzőinek. Tagadni ezt annyi lenne, mint megtagadni — vagy a legvastagabb tudatlanságot árulni el — az egész keresztény középkor paedagogiai működéséről, a szent atyák, az iskolás bölcselek tanügyi elveiről s végkép megfeledezni mindazon fényes eredményről, mit a nevelés terén a rennesszánsz, a jezuita-pae-

dagogia, a port-royali iskola, Rollin és Arnaut, Bossuet és Fenelon, Borromei Károly és Lassalle létrehoztak.

S éppen ezért, lélekben megünnepelve mi is ezt a jelentőségteljes évfordulót, tiltakozunk kell az ünnepségek ama túlzásai ellen, melybe különösen a protestansok estek bele, úgy ünnepelvén Comenist mindenfelé, mint a legelső tanügyi reformator, az egyetlen és legnagyobb tanférfiut, ki legelőször üzte szét azt a sötétséget, mi a tanítás egét századokon át homályosította el. A nélkül, hogy bármit is levonnánk Comenius jelentőségéből, ezt egyszerűen tagadnunk kell, mert a história egészen mást tanít, ha lapjain olvasni képesek vagyunk. A nevelés története számtalan nagy alakot képes felmutatni, a Comenist megelőző idők-ből is, kik közül nem egy sokkal fölülmulta a Hunno Brodensis születésű protestans püspököt és tanítót.

Valamint csak fájlalnunk lehet, hogy születésének háromszázados ünnepe egészen protestans ünneppé lett, Comenius van olyan jelentős alakja a nevelés történetének, van annyi érdeme annak előbbrevitelén és fejlesztésén, hogy annak emléke nemcsak egy felekezeti legyen, hanem mindnyájan tisztelettel vegyük azt körül.

Dr. Gyürky Ödön.

kek szülői a községi előjáróság útján intessenek meg, majd pénzbüntetéssel sújtassanak. Én azt hiszem, hogy ennek nálunk, ahol a gyermek hanyagsága és rakoncátlansága sokszor a szülők maliciájának, nemtörődésének, nem ritkán egyenes parancsának a kifolyása, eredménye lenne.

6. Adjanak a tanítónak tisztességes fizetést, hogy egész erejét, minden erejét iskolájának szentelhesse.

7. Halaszszák az iskolakötelezettséget a 7-ik évre, és tartson 7—13, illetve 13—15. Vagy szerezzenek érvényt a kisdedóvi törvénynek mindenütt, mert az onnan kijövő gyermekek elméje már eléggé csiszolva van, hogy 6 éves korában első osztályú lehessen. Minthogy azonban a kisdedóvai törvény is előreláthatólag a 68-iki törvény sorsára jut, változtassák csak meg az iskolakötelezettség korát. Ezt úgy a szellem, mint a test java parancsolja, és miniszterünk, de meg a mai áramlat is sokat adnak a testi fejlődésre. Hogy az elemi iskolában tanultak valóban a növendékek élvezhető birtokává válhassanak, legyen az ismétlődő iskola olyan, amilyen ma csak a papíron. Am itt megint ne kívánjanak a tanítóktól ingyen munkát, mikor másoknak minden lépését dúsan fizetik.

Elmélkedésem eredményeként, ime ezekkel voltam bátor a t. Schäffer úr által felhívott eszmecseréhez járulni.

Váczy István.

## Levelezés.

### Övjük érdekeinket!

Trencsén 1892. márcz. 16-án

A tanügyi kormány jelenlegi vezetője eddigelé tekintettel volt s a lehetőség szerint teljesíteni is iparkodott a tanítók amaz óhaját, mely ezeknek a kir. tanfelügyelőségekben való alkalmazása által vala kielégítendő. Ezen intézkedés méltánylást követelhet, már csak azon szempontból is, hogy ez által a tanítóknak az idealizmus szülte nemes ambíció legalább fõntartatik s ápoltatik. Hasonlóképen örvendetes jelenségképen üdvözölhető a kir. segédtanfelügyelőknek elõléptetése is.

Trencsénmegye kir. segédtanfelügyelõjével is megesezt minap az a megérdemlett szerencse, hogy Nógrádmegye kir. tanfelügyelõjévé léptették elõ.

Most persze az õ állomása jött üresedésbe s ennek következtében az ostromállapot is kezdetét vette. Mint minden állásra, erre is volna elég kompetens. Számukat szaporítja azon körülmény, hogy az állami hivatalnokok fizetésének megjavítása már tervbe vétetett, de különösen az, hogy a kir. segédtanfelügyelõség is megszűnt folytonossági hiányban szenvedni. S a hány kompetens, annyi csataterv, annyi sokszorosított futkosás, szó- és írásbeli könyörgés.

Igazán nem irigylésre méltó sorsa lehet ilyenkor a miniszternek, akit minden oldalról zaklatnak, aki bármerre fordul, mindenütt kérõ arcok, kérõ ajkakkal találkozik: s aki elõtt az utóbb jövõ pártfogó nem ritkán agyonmázolni iparkodik az elõbb távozónak kliensét.

Ily körülményeknek közötté nagyon is érthetõ volna, ha a miniszter határozni sem tudna, lévén minden üresedés alkalmával akkora okmányhalmaz hozzá továbbítva, miképen annak felületes áttekintése is a lehetetlenséggel határos.

Bizonyos, könnyen félreérthetõ körülményekre azonban mégis kiváló figyelemmel illenek ügyet vetni!

Ilyen teszem azt, az is, hogy pl. a püspöki székhelylyel bíró, s majdnem tisztán katolikus Nyitra megyében a kir. tanfelügyelõ is, meg a segédtanfelügyelõ is ág. ev. hitvallású. Hasonló törekvésrõl hallani Trencsénmegyében is, a segédtanfelügyelõ állás vajudó betöltése alkalmával. A fáma szerint ugyanis különösen két felsõ kerületnek orsz. képviselõi buzgólkodnának az irányban, hogy egy állami iskolának ág. ev. vallású igazgatója nevezessék ki segédtanfelügyelõnek. E hír valósultával a nyitrai egyházmegye mindkét politikai törvényhatóságában csupa nem katolikus volna megbízva a katolikus népiskolák fölött az állami felügyeletet gyakorolni.

No már ez talán meg se járná.

A kir. tanfelügyelõ ág. ev. vallású, miért legyen a segédtanfelügyelõ is ugyanaz a kilencz tízedrésben kath. Trencsénmegyében?!

Igaz, hogy tanfelügyelõnk többet ér sok, csak is az anyakönyv czimén katolikusnak nevezhető férfiúnál; igaz, hogy kiváló műveltsége, tapintata és a szó valódi értelmében nemes jelleme folytán a minap is õ volt az elsõ, aki egy katolikus iskola védelmére kelt; tény az is, hogy személyét illetõleg egyetlen katolikus pap szájából sem hallottam nehezeltõ kritikát, de sõt ellenkezõleg mindig csak az elismerés hangján beszél a benézések e neveltjérõl; mindazonáltal elhibázottaknak kellene mondani az olyan kinevezést, mely nem katolikus tenne Trencsénmegye segédtanfelügyelõjévé.

Ennek az iskola szent ügye vallaná kárát. Az ilyen kinevezést okvetlenül bizalmatlansággal fogadnák a katolikus iskolák helyi, kerületi és megyei hatóságai; lévén ez nyilvánvaló kicsinylés a katolikus érdekeknek, amit Trencsénmegye kormánypárti katolikusága semmiképpen sem érdemlett meg. Az talán csak föl nem tehető, hogy épp az volna a cél, miszerint a katolikus iskolai hatóságok és a kir. tanfelügyelõségnek közötté a bizalomnak magva szakadjon!

Politikai tekintetbõl sem volna az ilyen kinevezés szerencsésnek mondható. Mert, ha a felekezeti buzgalomtól hevül az illetõ, elfogultságot hozna a tanfelügyelõségbe s ez esetben aligha várhatnók tõle, hogy az ág. evang. hitvallású iskolák nemzetiségi hitvallásait szigoruan ellenõrizve, az esetleg észrevett fogyatkozások szigoru eltávolítására is törekedjék.

A mai viszonyok fõnálltával a kir. tanfelügyelõ csak több esztendő multán képes az összes iskolákat meglátogatni, arra van utalva, hogy e teendõket a segédtanfelügyelõvel megossza; minek következtében megtörténhetnék, hogy a tanfelügyelõ

a fölemlített esetben tudomást sem szerezhette az érintettem hibákról.

A méltányosság és az amugy is kiméletes ápolásra szorult tanügy érdeke egyaránt kívánják tehát, hogy a közoktatásügyi kormány tekintettel legyen arra, miszerint a nyitrai egyházmegye területén legalább egy katolikus legyen a két tanfelügyelőségben s ennek következtében ügyet se vessen a fentérintett és rokonai kötelekek rugói által mozgatott képviselői ajánlásra!

*Czeizel György.*

## Irodalom és művészet.

— **Az Athenaeum Kézi Lexikona.** A tudományok enciklopédiája különös tekintettel Magyarországra. Szakférfiak közreműködésével szerkeszti: dr. *Acsády Ignác*. *Tizenegyedik* füzet. Budapest, 1892. A határidő pontos megtartásával két-két hetenkint jelennek meg e népszerű vállalat egyes füzei. A mostani tizenegyedik az E. betű anyagát kezdi közölni s az E.—Eperjes cikkek gazdag tárházát nyújtja. Ez az anyag kiválóan magyar s az idegen szavakkal, külföldi föld- és életrajzi cikkekkel szemben a tisztán magyarok nagy többségben vannak. E füzet tárgyalja a modern természettudományok egyik legfontosabb részét, az elektromosságot, mely a tárgy fontosságának megfelelően minden oldalról valami ötven kisebb-nagyobb cikkekkel van tárgyalva. — A füzetet három igen becses műmelléklet díszíti. Az egyik nagy műlap az ehető gombákat gyönyörű színes képen tünteti föl. A másik a Habsburg és a Habsburg-Lotharingiai királyi család pontos és nagy tanulmányok alapján készült családfája, mely I. Ferdinándtól egész napjainkig bemutatja a felséges uralkodóház nemzedékrendjét; a harmadik kettős fekete tábla egyik oldalán a különféle szerkezetű gőzgépek, másik oldalán pedig a gőzkazánok vannak feltüntetve összesen 25 rajzban. — Melegen ajánljuk a nagybecsű vállalatot minden magyar ember támogatásába. Összesen 40 füzetre fog terjedni; egy füzet ára 30 kr. — A legcélszerűbb 10—10 füzetre 3 forintjával előfizetni, mely összeg az Athenaeum kiadóhivatalához, Budapestre küldendő. Kapható különben minden könyvkereskedésben is.

— **Megrendelési felhívás.** Dicső szent királyunk, *László*, szentté avatásának hétszázados évfordulati ünnepélyéhez a magam részéről én is hozzájárulok a kegyeletes megemlékezés szerény nefelejesével. Ezt a szép és kedves virágot szándékozom elültetni a jövő reményeinek, a serdültebb korú gyermekek szívében. Őt ivre terjedő művecskémet, mely *Szent László király* czímen fog megjelenni, a tanuló ifjuságnak szántam, úgy azonban, hogy a nép is élvezettel s haszonnal olvashassa, s ez által fölélenküljön szívében a hazaszeretet tiszta, szent erénye. — A művecske tartalmát a következőkben vázolom: Szent László mint országának fejedelme, mint az egyház hű fia, mint bölcs törvényhozó, mint szigorú és igazságos bíró, mint a jó erkölcsöknek szóval és tettel terjesztője,

mint a szegények oltalmazója és pártfogója. — *László királyaink*. — *Derék* (*László*-nevű férfiak) hazánk történelméből. — Néhány szó a *Szent László-társulatról*. — Ezeken kívül még mintegy tíz, *Szent-Lászlóra* vonatkozó költemény is lesz a művecskében, melynek ára füzve 30, kötve 55 kr. *Etiam erga ss.* Tíz példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgállok. A megrendeléseket folyó hó végéig kérem. A könyveske a husvéti szent ünnepekre fog megjelenni. Bizalommal kérem a főtisztelendő papságot s hazám tanító-karát, sziveskedjenek nemes ügybuzgalommal ajánlani e művecskét, melynél *alkalomszerűbb vizsgálati ajándék* ez idén nem is képzelhető. — Nem lehet tagadni, hogy a mai sivár korszakban, kivált az ezredéves ünnepély közeledtével, igen nagy szüksége van a hazafiasság ápolására, s vajjon kik volnának ennek hivatottabb órei, mint a tanító-karral egyesült kath. papság, mely nem üres szájhösködéssel, hanem a tettek mezején mutatta ki mindig honszeretetének szelptelen és önzetlen becsületességét. Egerben (lyceum), *Babik* József, tanítóképző tanár.

— **Irodalmi értesítés.** Van szerencsém a főtisztelendő lelkészkedő papságnak becses tudomására hozni, hogy »Házassági akadályok« és »Házassági felmentvények« című gyakorlati kézikönyveim nálam még mindig kaphatók. Ára az egyes kötetnek 3 forint 50 kr. Sacerdotibus etiam erga sacra. — Mindkettőből még néhány bekötött példánnyal is szolgálhatok. — Tisztelettel: Marosújvárt (Erdély), 1892. márczius 25. Dr. *Lukács Antal*.

— **Irodalmi jelentés.** Fölbátoritva a magyar irodalom terén eddig elért sikereim által, elhatároztam, hogy munkáimból időnkint új kiadást adok ki. Első, önálló s a honi sajtó által igen kedvezően fogadott művem: »A babonáról« szóló népkönyvem volt. Ezt — népies irányban, javítva és bővítve azon — »*Babonák könyve*« cím alatt a serdülő fiatalok s a babonás köznép okulására céljából, mulattatva-oktató szellemben szerkesztve fogom újból kiadni. Második munkámat, az »*Anyosók Könyve*« cz. humoros művem, miután még most is vannak rossz anyosók — a vők vigasztalására, napam-asszonyék bosszantására s a nagy közönség gyönyörködtetésére — temérdek képpel, százannyi élcezel — új s gonoszbitott kiadásban — a már is nagyszámu t. megrendelőknek rövid pár hónap mulva küldöm szét. Harmadik művem, melyről a lapok szintén igen dicsérőleg nyilatkoztak, a »*Magyar Közmondások Könyve*«. (Boltí ára 2 frt, tőlem rendelve füzött példány 1 frt 30 kr., diszkötésű 2 frt 30 kr.) Ebből külön-lenyomat is készült: »*Tanulmány a közmondásokról*« cz. alatt füzet-kiadásban (ára 40 kr.) Ezekből még néhány példány van készletben. Legújabb »*Tréfás Talányok Gyűjteménye*« című kisebb munkám eddigi anyagának összeállításával és sajtó alá rendezésével foglalkozom. Egyelőre csakis a »*Magyar Közmondások Könyve*«-re, a »*Tanulmány a közmondásokról*« cz. füzetre fogadom el a megrendelést s az »*Anyosók Könyve*«-re kérem az előfizetést. Ennek ára példányonként egy lármás forint. Többi műveim áráról azoknak kinyomatása

után teszem meg időnkinti jelentéseimet. Munkáim tökélyesbitése végett — figyelembe véve az eddigi bírálatokat — készséggel helyt adok azokban a hozzám beküldendő s hazánk különböző vidékein otthonos babonás szokások- és mondásoknak, s úgy a köznépnél használatos közmondásoknak. Tréfát értő s azt kedvelőktől megfejtéssel ellátott könyvebb talányokat és szellemes anyós-viczeczeket kérek. A kéziratok és megrendelési pénzek hozzám küldendők. Gyűjtők öt példány után a hatodikát ingyen kapják. — Hazafias üdvözléssel: *Sirisaka Andor*, pécs-belvárosi tanító.

## VEGYESEK.

**Az új főapát.** A király kinevezte Fehér Ipolyt pannonhalmi főapátá. Az új főapát most ötven éves, tehát aránylag fiatal ember a főapáti méltóságra. — Viskén született, nemes családból, s 1865. óta folyton a tanügy terén működött, mint benzés tanár és főigazg. Az iskolai szünetek alatt bejárta egész Európát s tanulmányozta a mivel országok iskolázását. A múlt években Szerbia tanügyét ismertette a paedagogiai társaság egyik ülésén. Ez ismeretése révén a szerb regensektől a Száva-rend középkeresztjét kapta meg. Könyveket is irt. Fizikájából sok ezer tanuló nyert kedvet a természettudományokhoz. Előkelő modoru, nemes gondolkozásu ember. Ezek a tulajdonságai emelték őt arra a magas polczra, és nyujtanak reményt arra, hogy a benzések új főapátja közhasznu tevékenységet fog új állásában is kifejtteni. Ad multos annos!

**A fővárosi tanítótestület kérvénye.** Hogy a tanítótság mily mostoha elbánásban részesül a hatóságok részéről, az lépten-nyomon tapasztalható. Ily mostoha elbánásban részesül a fővárosi tanítótestület is. 1868. XXXVIII. t-cz. 147. §-a értelmében a községi elemi, felső nép- és polgári iskolai tanítók kötelesek tanító-testületekké alakulni. A fővárosi tanítótság is igyekezett törvényszabta köteletségének eleget tenni, ugyanis az idézett törvény életbeléptetése után azonnal megalakult és azóta működik is. Működése által a főváros tanügyének előmozdítását célozza, illetve arra törekszik, hogy tagjai a tanítás és nevelés tudományában előhaladva, a főváros népiskoláit lehető magas színvonalra emeljék. E működésében azonban a hatóság részéről vajmi kevés pártolásban részesül, eddigelé legalább még oly állandó helyiséget sem bocsátott a tantestület rendelkezésére, melyben ez gyűléseit megtarthatná, könyvtárát és egyéb irományait elhelyezhetné. A testület belátva, hogy állandó és a célnak megfelelő központi helyiség nélkül törekvése céltalan, folyamodott a fővárosi tanácshoz, hogy jelöljön ki valamely könnyen hozzáférhető városi épületben állandó helyiséget.

**Egy néptanító jubileuma.** Mártonvásáron Pesz-neker József néptanító huszonöt éves jubileumát ülte. Az ünnepélyt Festetich Benő tanfelügyelő rendezte és résztvettek benne a fővárosi tanítók is. Üdv!

**A kisdedovás ügyének rendezéséhez** az anyag már az egész országból együtt van a közoktatásügyi miniszteriumban. Miután a kisdedovók még az elemi iskolánál is nagyobb felügyeletet és gyakori személyes megtekintést igényelnek, illetékes körökben szükségesnek tartják a tanfelügyelőséget egy oly szakemberrel szaporítani. a kinek legfőbb teendője a kisdedovók gyakori látogatása lenne. A fővárosban pedig, miután a tanfelügyelőség annyira tul van halmozva, hogy máris komolyan foglalkoznak hatáskörének megosztásával, szakkörökben szükségesnek tartanak kerületenkint egy-egy kisdedovó és gyermekertfelügyelői állás szervezését. Az illetőknek kötelességük lenne lehetőleg gyakran, de hetenkint legalább egyszer a kerületekbe tartozó összes kisdedovókat rend-, tisztasági-, valamint paedagogiai szempontból megvizsgálni.

**Az új képviselőház közoktatási bizottsága** következőleg alakult meg: elnök Schwarcz Gyula, jegyző Fenyvessy Ferencz, tagok: Bánó József, Farbaky István, Hévizy János piarista tanár Hock János, Kamerer Ernő, Kemény Endre br., Kiss Albert, László Mihály tanár és magán gimnázium tulajdonos, Okolicsányi László, Papp Samu, Sréter Alfréd, Schwiker Henrik, tanítóból lett főgimn. tanár, Sztáray István gróf, Teleki Sándor gróf, Tódor József, Vadnay Károly.

**Uj polgári iskola.** Nagyszombat városa eddigelé egy polgári fiúiskolát tartott fenn, melyet az állam a jövő iskolaév elején átvesz és azt leányiskolával kibővíti. A város e kibővített iskola fenntartásához évenkint 5400 frttal járul, azonkívül az eddigi iskolaépületet megfelelőleg átalakítva adja át az államnak. — Ideje már, hogy ezen intelligens város polgári leányiskolát kapjon.

## UNIO CATHOLICA

kölesönös biztosító intézet Budapesten.

**VIII. Főherczeg-Sándor-u. 4.**

**Biztosít:**

ingó és ingatlan vagyont tűz, villám és robbanás által okozott károk ellen.

Az »Unio Catholica« továbbá egy új, eddig még egy intézet által sem kultivált biztosítási ágat honosított meg, t. i.:

**Templomi harangok biztosítását törés és megrepedés által okozott károk ellen,**

mely károk tűz- és villámon kívüli körülményekből erednek. Ez utóbbi biztosítási ágra felhívjuk a nagyérdemű egyházi és községi előljáróink becses figyelmét.

(Wörishofenből.) Főt.

Kneipp Sebestyén plébános úr írja a bécsi Vaterland-ban, hogy örömmel hallja, miszerint a malátakávé, melyet Kathreiner utóda-czég készít Münchenben és Stadlau-Bécsben saját ellenőrzése mellett, Ausztria-Magyarországban is szépen fogyasztják, és kívánatos lenne, ha ezen gyártmány minden néposztálynál minél inkább használtatnék.

— **Templom-orgonák** 4, 10 és 14 változatúak, valamint új és használt **zongorák**, **pianók** és **harmonikumok** jótállás mellett jutányos árban kaphatók: *Végh B. Károly* budapesti orgona- és zongora-gyártónál, VII., király-utca 85. szám alatt.

— **Ajánlkozás.** Egy kitűnően képesített kath. tanítónő alkalmazást keres valamely kath. iskolánál. Bővebbet a kiadónál.



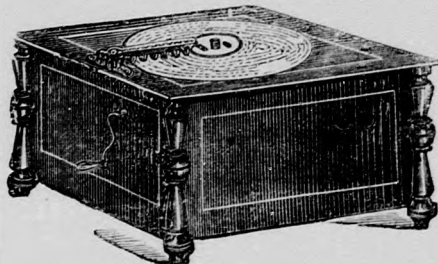
### Sternberg Ármin és Testvére

hangszer-ár

Budapest, VII., Kerepesi út 36.

Saját gyártmányú mindenféle hangszerek és azok kellekei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és zenélőművek javítása és hangolása szakszerű pontossággal eszközöltetik.

— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —  
Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.  
Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.



### MINIATUR-ARISTON

változtatható játéklapokkal és korlátlan műsorral. Ezen új találmányú hangszerezzel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 8 frt 50 kr., a kótalapok dbja 25 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvétellel fogadatosítatnak.

*Harmonium-különlegességek nagy választékban.*

Legalkalmasabb az énekkar vezetésére a MINIATUR-HARMONIUM.

## Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedésében

BUDAPEST, Muzeum-körút (a Nemzeti színház bérházában)

a következő könyvek megjelentek és kaphatók:

**Módszeres tornatanítás.** I. népiskolai tornagyakorlatok, irták Horváth F. és Juhász Gy. Ára — **40**

**Az egyenletek megfejtése népszerű modorban,** irta Schwartz M. állami tanító a népiskolák V., VI. osztályai és polgári iskolák számára. Ára — **40**

**Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen u. Schreiben,** irta Flesch M., fővárosi tanító. I. Theil für die unteren Klassen, ára 30 kr. II. Theil für die oberen Klassen der Volksschule. Ára — **30**

**Gáspár Ignác.** **Első oktatás a földrajzban.** A 4 osztályu elemi iskolák III. és IV. osztálya számára. Tizenkettedik jav. kiadás, 62 fametszetű képpel, kemény kötésben ára — **32**

**Gáspár Ignác.** **Elemi földrajz.** I. rész a népiskolák III. és IV. osztályai számára. Második jav. kiadás, számos képpel, kemény kötésben — **24**  
— II. rész, a népiskolák V. és VI. oszt. számára, 64 képpel, kemény kötésben — **32**

**Gáspár Ignác.** **Számítan** népiskolák II. osztálya számára. Ára — **16**

A Budapest-ferenczvárosi templom részére szállított üveg-festmény rajza.

ÜVEGFESTMÉNYEK



LIGETI SÁNDOR, Budapest, papnövelde-utca 6. sz.

Ajánlja saját készítményü üvegfestményeit templomok számára szőnyeg- és mozaikmin-tákkal, figurális alakokkal, modern vagy antik-styl szerint.

Költségtervezeteket és rajzokat kívánatra bérmentve küldök.

Egy nagy SZENT ERZSÉBET-et ábrázoló üvegfest-mény, mely az 1891. évi temesvári kiállításon az arany-éremmel lett kitüntetve, jutányos áron eladó.



Cs. kir. szabadalmazott  
**Chemiai-technikai labororium,**  
 hektograf-, gummiáru- és  
 kautschuk bélyegző-gyár  
 erömütani és véső-műintézet,  
 mindennemü irodai szükségletek gyára.

**TINTNER J. E.**

Vegyész-mérnök.

A felséges kir. család több tagjának, ugy-szinte a legmagasabb bel- és külhoni ható-ságok, előljáróságok, intézetek stb. szállítója.

Alapított 1850-ben.

BUDAPEST, Kigyó-tér 2. szám.

Bécs, V., Krongasse 6. saját házában.

**SPECIALISTA** szab. legújabb **1891** szab **SÉRVKÖTŐKBE** találmányu

**KELETI SÉRVKÖTŐ**

CSEH KIR. OSZT. MÁCYSZAR **EGYOLD. 6. FRT.** **KÉTOLD. 12. FRT.** **BEICA KIR. SZAB.**

Ezen legújabb találmányu sérvkötőnek a legnagyobb szaktekin-télyektől elismert előnye, hogy rendkívüli czélszerű idomíthatósága által a legnagyobb sérvet biz-tosan benntartja.

**UJDONSÁG**  
 Keleti-féle Gummi sérv-kötőknél a pelották szin-tén teljesen a sérvhez ido-míthatók.

Ez feltűnést keltő **ujdonság**, az eddig forga-lomban levő gummi sérvkötők nem idomíthatók és ennél fogva a sérvre gyakorolt nyomás csak a leg-ritkább esetben kis kezdő sérvknél volt kielégítő.

Megrendeléseket diszkréten és gyorsan eszközöl

**KELETI J.**

cs. és kir. szabad. gyáros és specialista sérvkötőkben  
 Budapest, koronaherczeg-u. 17. (Szerviták pal.)  
 Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Az 1885. évi országos kiállításon kitünő munkáért és jó ízlésért a nagy kiállítási éremmel kitüntetve.



# GAYORA JÓZSEF

egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók műintézete  
Budapesten, vaczi-utca 17. szám.

Ajánlja dusan felszerelt  
egyházak és kápolnák  
berendezéséhez szükséges tárgyait,  
a legjutányosabb áron, a lehető leg-  
szébb kivitelben, úgy a római kath.  
mint a keleti ritus szerint.

Nevezetesen:

**miseruhák, Ornatusok,**  
**reverendák, ezimádák,**  
egyházi és társulati lobogók,



szent szobrok,  
csillárok, képek,  
Monstranciák, stációképek, oltárok,  
**úrkoporsókat,**  
stb. stb.

Régi ruhák ujítását, valamint tűz-  
aranyozást és ezüstözést elvállalja és  
olesón készíti el. Arany-, ezüst- és  
selyem-himzések és himzett egyházi  
ruhák nagy választékban.

**Pontifikáló eszközök, Infulák.**

**Gorombán  
örölni**

**5  
perczig  
forralni**

**Kathreiner maláta kávé gyára**

Berlin-München-Bécs

**Egészség**

**Takarékosság**

**Eivezet**

**Legjobb pótkávé**

**Kathreiner**

**Kneipp - Malátakávéja,**

az egyetlen babkávé ízével és  
illatával bíró malátakávé.

Sohasem avított, csupán eredeti csomagokban  
a feletti védjeggyel.

Kapható minden gyarmatarú és droguista üzletben

## HIRDETÉSEKET

lapunk részére elfogad  
**a kiadóhivatal.**  
Budapest, VI. ker. Érsek-utca 2. szám.

Most jelent meg és kapható:

**A magyar korona országai hegy-  
és vízrajzi térképe,** elemi okta-  
tásra igen ezélszerű. — 25 kr.

**A Rondirás módszeres iskolája,** Ko-  
lacszkovszky Szilárdtól. — 30 kr.

**Térképhálózatok,** térképrajzoláshoz,  
100 lap 2.50, 1 lap 3 kr.

**KÁROLYI GYÖRGY**  
papirkereskedésében

**BUDAPEST, V. Dorottya-u. 10.,**  
ahol azonkívül elismert jó minőségű irkák,  
szépirási füzetek, rajzkönyvek, rajzfüze-  
tek s minden iskolai szerek jutányosan be-  
szerezhetők.

**Gerenday A. és Fia**  
akad. szobrász

**márványmű-gyára**  
Bpest, Mária Valéria-u. 2. sz.

Vállalkozunk mindenféle temom-  
kőművelésre, egyaránt művészi  
kivitelű szt. szobrok elkészítésére.  
Rajzokkal díjmentesen szolgálunk.

Gyári udvar és  
műterem:  
**Kerep-út 90.**

FENNAI 1848